

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क : ३००

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : ४०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	बैंकिङ्ग कानून तथा आन्तरिक व्यवस्थापन (Banking Laws and Internal Management)	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने	८ प्रश्न x ५ अङ्क
					लामो उत्तर आउने	६ प्रश्न x १० अङ्क
द्वितीय	वाणिज्य कानून (Commercial Law)	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने	८ प्रश्न x ५ अङ्क
					लामो उत्तर आउने	६ प्रश्न x १० अङ्क
तृतीय	समस्याको पहिचान र समाधान	१००	४०	विषयगत	समस्या र समाधान	४ प्रश्न x १० अङ्क
					मामीला समीक्षा	४ प्रश्न x १५ अङ्क

२. द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	४०	मौखिक

द्रष्टव्य :

- सवै प्रश्नहरु अनिवार्य हुनेछन् ।
- यो परीक्षा योजना मार्फत प्रशासन सेवाका अधिकृत तृतीय, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला र समावेशी समहको एउटै (Common) प्रश्नपत्रको माध्यमबाट एकीकृत परीक्षा सञ्चालन हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा प्रश्नपत्रहरुको माध्यम भाषा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ । परीक्षार्थीहरुले प्रश्नपत्रमा उल्लेख भएबमोजिमको माध्यम भाषाबाट उत्तर दिनु पर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरु हुनेछन् ।
- परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरुको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- यो परीक्षायोजना तथा पाठ्यक्रम लागू भएपश्चात यस अघि कायम रहेको पाठ्यक्रम तथा परीक्षा योजना खारेज हुनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति: २०८०/०५/०७

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: बैकिङ्ग कानून तथा आन्तरिक व्यवस्थापन
(Banking Laws and Internal Management)

समूह (क)

उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने छोटो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने लामो प्रश्नहरू	१ प्रश्न x १० अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने छोटो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने लामो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x १० अङ्क

१. नेपालको वित्तीय प्रणाली सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था (Legal Provisions of Nepalese Financial System)
  - (a) General Concept, Scope, and Development of Banking and Financial Laws
  - (b) Incorporation and Licensing Policy of Banks and Financial Institutions
  - (c) Types and Classification of Banks and Financial Institutions
  - (d) Merger, Acquisition, Amalgamation, Insolvency and Liquidation of Banks and Financial Institutions
  - (e) Roles/Functions of Banks and Financial Institutions
२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको पुनर्संरचनामा नेपाल राष्ट्र बैंकको भूमिका (Roles of NRB in Restructuring Banking and Financial Institutions)
  - (a) Concept and Objectives of Restructuring of Financial Sector
  - (b) Case Studies of Restructuring
३. नेपाल राष्ट्र बैंकको नियमन र सुपरीवेक्षण व्यवस्था (NRB's Regulation and Supervision Provisions)
  - (a) Regulatory and Supervisory Principles
  - (b) NRB's Role in Regulation and Supervision of Banking and Financial Institutions
  - (c) Regulatory Prudential Directives and Corporate Governance
  - (d) Debt Recovery and Blacklisting
४. विदेशी विनिमयको नियमन (Foreign Exchange Regulation)
  - (a) General Concept of Foreign Exchange Management and Regulation
  - (b) Nepalese Legal Provisions on Foreign Exchange Regulation

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

समूह (ख)

उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने छोटो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने लामो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x १० अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने छोटो प्रश्नहरू	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने लामो प्रश्नहरू	१ प्रश्न x १० अङ्क

१. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा विदेशी लगानीको नियमन (Regulation of Foreign Investment in Banks and Financial Institutions)
- (a) Foreign Investment and Technology Transfer in Nepalese Banks and Financial Institutions
- (b) Legal Regulation of Foreign Investment and Technology Transfer in Nepalese Banking and Financial Sector
२. नेपालको बैकिङ्ग तथा वित्तीय क्षेत्रको विकासमा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूको प्रभाव (International Organizations in the Development of Nepalese Banking and Financial Sector)
- (a) World Bank
- (b) International Monetary Fund
- (c) Asian Development Bank and
- (d) World Trade Organization
- (e) Understanding of the major International legal instruments governing the establishment and functioning of the above organizations.
३. नेपाल राष्ट्र बैंकको आन्तरिक व्यवस्थापन (NRB's Internal Management)
- (a) Constitution of Nepal Rastra Bank Board of Directors (Composition, Appointment, Powers and Duties of Board of Directors, Governor, and Delegation of Authority)
- (b) Understanding of NRB's Existing Personnel Administration Regulations (Recruitment, Transfer, Promotion and Disciplinary Actions)
- (c) Understanding of NRB's existing Financial Administration Regulations (Procurement, Construction, Tenders and Auction Management)
- (d) Public Debt Management and Regulation.

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र: वाणिज्य कानून (Commercial Law)

समूह (क)

उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने छोटो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने लामो प्रश्नहरु	१ प्रश्न x १० अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने छोटो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने लामो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x १० अङ्क

१. वाणिज्य कानूनको अर्थ, महत्व र क्षेत्र (Meaning, Importance and Scope of Commercial Law)
२. करारको सामान्य सिद्धान्त र नेपालको कानूनी व्यवस्था (General Principles of Contract and Nepalese Legal Provisions)
  - (a) General Principles of Contract
  - (b) Specific Contracts - Guarantee, Agency, Bailment, Pledge, Carriage
  - (c) Nepalese Legal Provisions
३. कम्पनी कानूनको अवधारणा र नेपालको कानूनी व्यवस्था (Concepts of Corporate Law and Nepalese Legal Provisions)
  - (a) Concepts of Corporate Law
  - (b) Formation, Capital, Administration and Insolvency of Company
  - (c) Nepalese Legal Provisions
  - (d) Corporate regulation of Nepalese Banks and Financial Institutions
४. धितोपत्र कारोवार सम्बन्धी कानून (Securities Laws)
  - (a) Listing, De-listing, Insider Dealing
  - (b) Operation and Regulation
  - (c) Nepalese Legal Provisions

समूह (ख)

उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने छोटो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने लामो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x १० अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने छोटो प्रश्नहरु	२ प्रश्न x ५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने लामो प्रश्नहरु	१ प्रश्न x १० अङ्क

१. मध्यस्थता सम्बन्धी कानूनको अवधारणा, महत्व र नेपालको कानूनी व्यवस्था (Concept and Significance of Alternative Dispute Resolution (ADR), Arbitration Law and Nepalese Legal Provisions)
  - (a) Concept and Significance of ADR, particularly Commercial Mediation/Conciliation and Arbitration
  - (b) Arbitration Rules: International Chamber of Commerce (ICC), United Nations Commission on International Trade Laws (UNCITRAL), and International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)
  - (c) Nepalese Legal Provisions on Commercial Mediation/Conciliation and Arbitration
  - (d) Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards in Nepal

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२. विश्व व्यापार संगठनको सामान्य अवधारणा, सिद्धान्त र नेपालको लागि यसको सान्दर्भिकता (General Concept, Principles of World Trade Organization (WTO) and its Significance to Nepal)
- (a) General Concept and Principles of WTO Agreements and WTO
  - (b) Services Sector and Financial Services
  - (c) WTO and Least-Developed Countries (LDCs) and Relative Significance to Nepal
३. विद्युतीय कारोवार (Electronic Commerce)
- (a) Concept, Scope and System of Electronic Commerce
  - (b) Legality of Electronic Transactions
  - (c) Legal Regulation of Electronic Commerce in Nepal.
  - (d) Cyber Crimes

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

तृतीय पत्र: समस्याको पहिचान र समाधान

समूह “क” बाट दुई/दुई वटा कानूनी समस्यागत प्रश्नको अंग्रेजी र नेपाली भाषामा उत्तर दिनु पर्नेछ । समूह “ख” बाट देहायका नजीरहरु मध्ये दुई/दुई वटा नजीरको अंग्रेजी र नेपाली भाषामा सो नजीरमा दिइएको तथ्यको आधारमा सर्वोच्च अदालतबाट अन्तिम रूपमा भएको फैसला र व्याख्याको एक कानून विज्ञको हैसियतले समीक्षा गर्नुपर्नेछ ।

उत्तरको माध्यम भाषा नेपाली रहने प्रश्नहरु	पूर्णाङ्क ५०
समस्या र समाधान	२ प्रश्न x १० अङ्क
मामिला समीक्षा	२ प्रश्न x १५ अङ्क
उत्तरको माध्यम भाषा अंग्रेजी रहने प्रश्नहरु	पूर्णाङ्क ५०
समस्या र समाधान	२ प्रश्न x १० अङ्क
मामिला समीक्षा	२ प्रश्न x १५ अङ्क

समूह “क”:
बैंकिङ्ग अपराध (Banking Crimes)
(४ प्रश्न x १० अङ्क)

- (a) Money Laundering
- (b) Combating Financing on Terrorism
- (c) Other Banking Crimes and Frauds

समूह “ख”:
बैंक तथा बैंकिङ्ग अपराध सम्बन्धी मुद्दामा न्यायालयको प्रवृत्ति (Judicial Trend in Banking Cases and Banking Crime Cases)
(४ प्रश्न x १५ अङ्क)

निर्दिष्ट नजीरहरु (Prescribed Cases)

१. भुवनमान सिंह प्रधान वि. नेपाल राष्ट्र बैंक, केन्द्रीय कार्यालय समेत, (रिट नं.३३८९/२०६०) आदेश मिति २०६२।७।२९, संयुक्त इजलास, सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएका निर्देशनात्मक आदेशहरुको कार्यान्वयनको अवस्था २०६३, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, काठमाडौं ।
२. कृष्ण गोपाल टंडन समेत वि. नेपाल राष्ट्र बैंक, काठमाडौं समेत, ने.का.प. २०६०, निर्णय नं.७२९५, पृ.९१८
३. विष्णु प्रसाद उपाध्याय वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक शाखा कार्यालय सुर्खेत समेत, ने.का.प. २०५९, नि.नं.७१३८, पृ.६५९
४. विनय रेग्मी वि. श्रम अदालत समेत, सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित वाणिज्य कानून सम्बन्धी केही महत्वपूर्ण नजीरहरु, २०६३
५. इन्द्रीरा जंगम वि. नेपाल राष्ट्र बैंक, के.का. समेत, ने.का.प. २०५८, नि.नं. ७०२७, पृ.४७१

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, अधिकृत तृतीय श्रेणी, सहायक निर्देशक (वाणिज्य कानून) पदको खुला
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

६. केशव किसी समेत वि. इन्टरनेशनल लिजिड एण्ड फाइनान्स कं.लि. समेत, ने.का.प. २०५८, नि.नं.६९८६, पृ.१३९
७. राजेन्द्र कुमार कुंवर समेत वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक काठमाडौं शाखा समेत, ने.का.प. २०५८, नि.नं.६९८५, पृ.१२७
८. लुनकरण दास चौधरी समेत वि. नेपाल राष्ट्र बैंक के.का. समेत (२०६२), सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित वाणिज्य कानून सम्बन्धी केही महत्वपूर्ण नजीरहरु-२०६३
९. रामहरि खनाल वि. वसन्त कुमार बोहरा (२०६१), सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित वाणिज्य कानून सम्बन्धी केही महत्वपूर्ण नजीरहरु-२०६३
१०. उमा अग्रवाल वि. नेपाल बैंक लि.समेत, ने.का.प. २०४६, नि.नं.३९१७, पृ.८६८
११. गोपाल प्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल बैंक लि., ने.का.प. २०४५, नि.नं.३६००, पृ.९६९
१२. माधव प्रसाद तिमिल्सिना वि. श्री ५ को सरकार, विशेष प्रहरी विभाग, ने.का.प. २०४५, नि.नं.३४१९, पृ.३३६
१३. श्री प्रोएस ट्रान्सपोर्ट कं.(प्रा.) लि. वि. हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लि. हेटौडा, ने.का.प. २०४४, नि.नं.३९८४, पृ.८५७
१४. आनन्दभक्त राजभण्डारी वि. श्री ५ को सरकार अर्थ मन्त्रालय ने.का.प. २०४३, नि.नं.२७३७, पृ.४९४
१५. नेपाल बैंक लि. वि. रघुनाथ अग्रवाल, ने.का.प. २०४४, नि.नं.३२२४, पृ.९९८